

Nr 31.

Utlåtande i anledning av väckt motion om införande av en svenska folkets nationaldag.

I en inom andra kammaren väckt, till lagutskott hänvisad motion, nr 208, vilken behandlats av första lagutskottet, har fru *Nordgren* yrkat, »att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t måtte låta utreda frågan om införandet av en svenska folkets nationaldag, med beaktande av de i motionen framförda synpunkterna, samt för riksdagen förlägga de förslag, vartill utredningen kan föranleda». I motionen ifrågasättes, huruvida icke tiden nu vore inne att göra den 6 juni, Svenska flaggans dag, till vår nationaldag.

Beträffande de skäl, som motionären i övrigt framfört till stöd för sitt yrkande, ävensom i fråga om motionens innehåll får utskottet hänvisa till motionen.

Kyrkolagen den 3 september 1686 innehåller i 14 kap. grundläggande bestämmelser om högtids- och helgdagar. Det nuvarande antalet helgdagar är fastställt genom *förordningen den 4 november 1772 angående sabbatens firande samt vissa helgdagars flyttning eller indragning*. Enligt *lagen den 8 april 1938 om den 1 majs likställande i vissa hänseenden med allmän helgdag* har den 1 maj, då denna dag icke infaller å sön- eller helgdag, likställts med allmän helgdag utom i vissa angivna hänseenden. Härutöver är att anteckna, att påskafton, midsommarafton och julafton enligt 55 § *checklagen den 13 maj 1932* och 72 § *växellagen av samma dag* skola jämsställas med allmän helgdag vad angår bestämmelserna i nämnda båda lagar. Vid beräkning av lagstadgad tid skall enligt 2 § *lagen den 30 maj 1930 om beräkning av lagstadgad tid* sistnämnda tre dagar ha samma ställning som allmän helgdag.

Däremot saknas i svensk rätt bestämmelser om en särskild nationaldag. I almanackans namnlängd har den 6 juni erhållit namnet *Gustav*. Genom generalorder den 14 juli 1930 (nr 1546) har Kungl. Maj:t fastställt förteckning å parad- och salutdagar, bland vilka den 6 juni upptages såsom Konungens namnsdag. I almanackan anges bland »allmänna flaggdagar» den 6 juni i egenskap av Svenska flaggans dag och Konungens namnsdag. Förteckningen över allmänna flaggdagar intages på förslag av bestyrelsen för Svenska flaggans dag efter vetenskapsakademiens bestämmande i almanackan.

En närmare redogörelse för de nuvarande helgdagarnas placering under året lämnas av helldagssakkunniga i deras betänkande (SOU 1947: 27 s. 17—19).

För helldagsfirandets utveckling i vårt land ävensom för behandlingen i riksdagen av frågan om helldagarna ha helldagssakkunniga utförligt redo-

gjort i sitt nyssnämnda betänkande å s. 7—17. Utskottet kan i denna del också erinra om sammanställningen å s. 2—6 i utskottets utlåtande nr 50 till 1944 års riksdag. Till dessa båda framställningar får utskottet hänvisa i förevarande avseende.

I anledning av väckt motion anhöll 1944 års riksdag hos Kungl. Maj:t om en förutsättningslös utredning, huruvida en allmän högtidsdag med eller utan kyrklig karaktär kunde inrättas under höstens lopp.

Genom beslut den 31 juli 1945 tillkallade Kungl. Maj:t fyra sakkunniga att inom ecklesiastikdepartementet verkställa den begärda utredningen. Utredningsmännen, vilka antogo benämningen *helgdagssakkunniga*, avgåvo den 17 april 1947 Betänkande med förslag till ändrad ordning beträffande vissa helgdagar (SOU 1947: 27). De sakkunnigas förslag innebär, att Marie bebådelsedag icke längre skall firas såsom fristående helgdag, att två nya helgdagar skola firas på hösten, den ena, som skall vara av icke kyrklig karaktär, i anslutning till Mikael's dag, den andra i anslutning till nuvarande allhelgonadagen, samt att midsommardagen alltid skall förläggas till den lördag, som infaller någon av dagarna den 20—26 juni.

I samband med att de sakkunniga sökte finna lämpliga anknytningspunkter för de nya högtidsdagar, som föreslogos skola inrättas under hösten, anförde de sakkunniga:

I den tidigare debatten rörande nya helgdagar har emellanåt ifrågasatts högtidlighållandet av något historiskt minne. De sakkunniga vilja bestämt avråda härifrån. Vi ha icke lyckats skapa någon nationaldag av samma slag som norrmännens 17 maj eller Amerikas 4 juli. Våra stora historiska minnen ligga för långt tillbaka i tiden och äga icke den direkt aktuella anknytning till vår tid, som kan levandegöra dem. Ett beslut av statsmakterna om firandet av ett visst historiskt minne på en bestämd dag på hösten skulle med all säkerhet få något konstlat och arrangerat över sig, och den avsedda solenna stämningen skulle sannolikt aldrig uppnås.

De sakkunnigas förslag är efter sedvanlig remissbehandling föremål för Kungl. Maj:ts prövning. Efter vad utskottet inhämtat har inom justitiedepartementet planerats att avlåta skrivelse i ärendet till det kyrkomöte, som kan komma att sammankallas instundande höst.

Införandet av en svensk nationaldag började att på allvar diskuteras under senare delen av 1800-talet. På enskilt initiativ bildades år 1916 »Styrelsen för Svenska Flaggans dag», numera »Bestyrelsen för Svenska Flaggans dag», vilken har till uppgift »att i samförstånd med vederbörande myndigheter och under allmänhetens medverkan väcka allt större kärlek till och aktning för svenska flaggan samt sprida upplysning om dess betydelse såsom fosterlandets symbol». Från 1916 har dagen firats i efter hand ökad omfattning. Under 1947 höllos sålunda denna dag festligheter i 110 av Sveriges 127 städer, ävensom på olika orter i landets övriga delar. Festligheterna ha så småningom fått alltmera officiell prägel. Vid dagens högtidlighållande i Stockholm 1947 närvor Konungen och såsom festtalare uppträdde ifrågavarande år på olika platser bl. a. ett flertal medlemmar av statsrådet, däribland statsministern, landshövdingar och andra myndighetspersoner.

Dagen anknyter främst till två historiska tilldragelser av stor betydelse, nämligen valet av Gustav Vasa till Sveriges konung den 6 juni 1523 och utfärdandet av gällande regeringsform den 6 juni 1809.

I *Danmark*, där den 5 juni, Grundlovsdagen, firas såsom nationaldag, är enligt lag den 7 april 1936 nämnda dag från klockan 12 middagen i väsentliga hänseenden likställd med helgdag. I *Finland* är självständighetsdagen, den 6 december, enligt lag den 26 november 1937 allmän högtids- och fridag. På *Island* firas nationaldagen den 17 juni såsom fridag. *Norges* nationaldag, den 17 maj, skall i vissa hänseenden likställas med helgdag.

Även i ett stort antal andra främmande länder firas särskilda dagar som nationella festdagar. Dagen för vapenstilleståndet efter första världskriget, den 11 november, är sålunda i åtskilliga länder en allmän högtidsdag. Bland särskilda nationaldagar, vanligen anknutna till något historiskt minne, vilka ha karaktär av fridagar, märkas exempelvis i Amerikas förenta stater oavhängighetsdagen, den 4 juli, i Frankrike den 14 juli, i Schweiz den 1 augusti och i Belgien den 21 juli.

Utskottet. I flertalet länder firas en bestämd dag såsom landets nationaldag ofta till åminnelse av någon i landets historia betydelsefull händelse. I vårt land har så småningom den 6 juni under benämningen Svenska flaggans dag kommit att intaga en liknande ställning. Anslutningen till dagens firande från allmänhetens sida har under senare år blivit allt större. Dagen har dock ännu icke givits formell ställning av nationaldag. Motionären ifrågasätter, om tidpunkten icke nu är inne att göra dagen till allmän fridag.

Såsom framgår av motionen har genomförandet av en kalenderreform, om än av begränsad omfattning, på riksdagens begäran varit föremål för utredning av helgdagssakkunniga. Dessa ha slutfört sitt arbete så nyligen som under förra våren. Frågan är nu i denna del beroende på Kungl. Maj:ts prövning och kan, om det kyrkomöte som planerats till instundande höst då kommer till stånd, förväntas bli upptagen till behandling vid detta. Med hänsyn härtill synes det utskottet i detta läge mindre lämpligt att företaga en ny utredning rörande den svenska festkalenderns utformning. Däremot torde Kungl. Maj:t, som nu har att närmare överväga en reform i fråga om helgdagarnas placering under året, därvid knappast kunna förbigå de i motionen anförda synpunkterna. Motionärens förslag kan sålunda förutsättas komma att bli föremål för prövning i denna ordning.

Under angivna omständigheter får utskottet hemställa,

att förevarande motion icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 20 april 1948.

På första lagutskottets vägnar:

AXEL LINDQVIST.

Vid detta ärendes behandling ha närvarit

från f ö r s t a kammaren: herrar Ahlkvist, Lindblom, Olofsson, Löthner, Lindgren*, John Wiktor Jonsson* och Ivar Nilzon*;

från a n d r a kammaren: herrar Lindqvist, Rylander, Berg, Lindberg, fru Gustafson, herrar Gustafsson i Lekåsa, Andersson i Mölndal och Antby.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.